

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljke
Naročnina mesečno Lir 18.—
za inozemstvo pa Lir 22.80.

Uredništvo:
Ljubljana, Pucničjeva ulica št. 5, telefon
št. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pub-
blicità di provenienza italiana ad estera:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Srditi boji v Egiptu

Uspešni protinapadi osnih čet — Hude sovražnikove izgube — 19 angleških letal sestreljenih — Potopitev sovražne podmornice

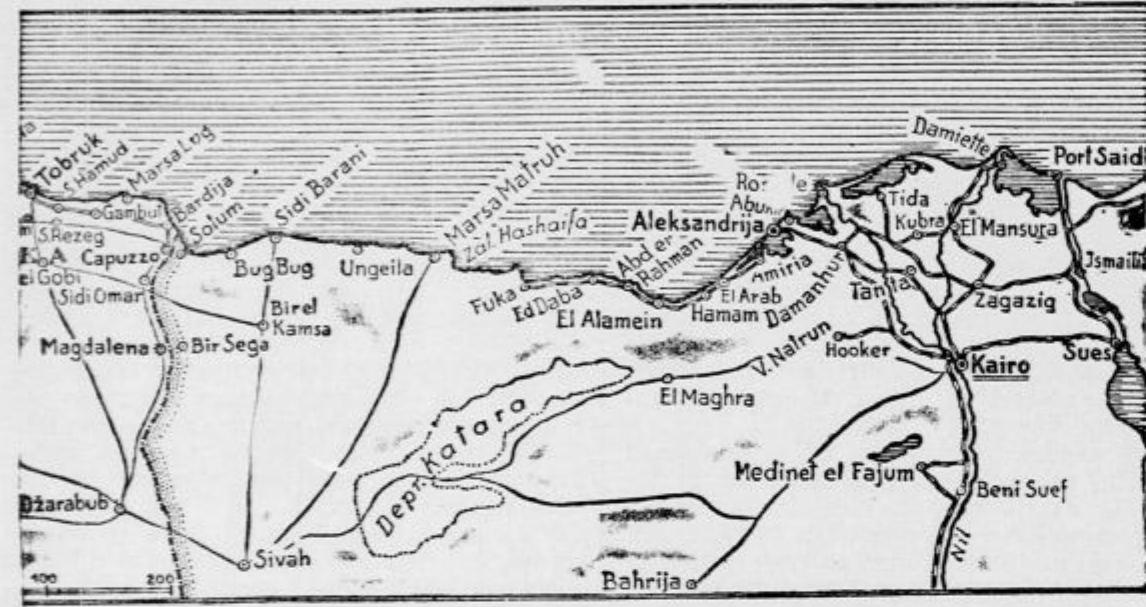
Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 3. novembra naslednje 891. vojno poročilo:

Bitka na egiptski fronti se je včeraj raz-
plamela še z večjo silovitostjo. Ponovni
pritisek, ki so ga razvile znatne oklopne
sovražne sile, je bil čvrsto zaustavljen od
osnih čet, ki so z žilavo vrlino prešle več-
krat v protinapad.

Nasprotnik je pretrpel hude izgube,
zlasti v oklopnih vozilih, izmed katerih je
bilo nad 90 uničenih. Tudi naše izgube so
znatne. Hudi boji so še v teku.

Letalsko orožje vseh vrst je sodelovalo
v borbi proti britanskemu letalstvu, napa-
dajoč sovražne kolone in brez prestanka
obstreljujoč sovražnikove zveze z zaled-
jem. V mnogostevnih dvobojih so naši
lovci sestrelili 3 letala, nemški pa 12.

Italijanska in nemška letala, ki so
spremljala neki konvoj, so odbila letalske
napade in zadela štiri sovražnikove dvo-
motorne, ki so se zrušili v plamenih. Na-
ša pomorska sredstva so potopila sovražno
podmornico.

Nemško svarilo nevtralcem

„Völkischer Beobachter“ opominja vse „nevtralce“ in
previdneže, naj o pravem času spoznajo svojo zablodo

Berlin, 2. nov. Kakor je že znano, so
nemške podmornice izvajale novo veliko
zmago. Od srede do sobote je bilo potop-
ljenih nad četr milijona ton ladij, od te-
ga velik del na Indijskem oceanu. To po-
meni, da nemške podmornice še nadalje
razširjajo svoj akcijski radij, in kakor je
pretekli teden napovedal admiral Dönitz,
se bodo kaj kmalu pojavile na vseh morjih
sveta.

Razume se samo po sebi, da je anglosa-
ška propaganda sprito čez dejstva vsa
zmešana. Trenutno si ne more pomagati z
drugim, kakor da se zateka k strahotni
izmišljotini, ko z največjo nesramnostjo
tega sveta trdi, da so uspehi, ki jih je na-
povedalo nemško vrhovno poveljništvo, v
celoti izmišljeni ali vsaj obupno pretira-
ni. Ker se dogodki v Rusiji razvijajo vedno
slabše, sledi sedaj Nemci, kakor izjavlja
iluzionisti okrog Rokavskega preliva,
japonskemu zgledu in si izmišljajo pomor-
sko zmago. Ta trditve, pripominjajo v tu-
kajšnjih pristojnih krogih, je vredna ene
polkovnika Knoxa. Severnoameriški mo-
rarniški ministri, ki ne ve več, kako bi po-
tolažili naraščajočo potrtost javnega mne-
nja, je namreč izjavil, da ogromnih uspe-
hov, ki jih je napovedal Tokio, ni, češ, da
pri Salomonem otočju sploh ni bilo ni-
kake pomorske bitke. Onega dne, ko naj
bi po objavi japonske admiralitete japo-
nske brodogradnice uničilo ameriško pacifiško
brodogradništvo, se to sploh ni nahajalo na po-
ročju, ki ga označujejo Japonci. Seveda je
ta izmišljotina samo prehodna in dopušča
samo eno razlago, da je namreč Knox
prejel nalog, da mora za vsako ceno ustvari-
ti primerno razpoloženje. Čim bodo se-
danji kritični dnevi minili, bo morarniško
ministertvo lahko mirno javilo, da Japonci
nikakor niso postali žrtev strahotne ha-
lušcinacije. Vse to nam lahko dokončno po-
jasni ozadje vsega obveščevanja Washing-
tona. To naj bi dalo vedno verodostojnosti
tudi izrednemu ameriškiemu vojnemu po-
ročilu, po katerem naj bi letelce trdnjave
ponovno napadle japonske brodogradnice, ki
se je usaknilo od Salomonovega otočja, pri
čemer naj bi bila potopljena neka japo-
nska križarka in hudo poškodovana neka
druga edinca.

Glede nezastisljane trditve angleške pro-
pagande pa je dovolj opozorilo na neka-
tere pesimistične ugotovitve nedvomljivih
piscev, kakor n. pr. one pomorskega kri-
tičnega »Daily Mail«, ki z največjo za-
skrbjenostjo vprašuje, kako bi bilo mo-
gote pri sedanjem stanju stvari rešiti
vprašanje tonaze, ki je stopilo že v ak-
tuelno fazo. K temu je treba pripomniti, da
se to vprašanje postavlja v zvezi tudi z vpra-
šanjem ruskega odpora, kar je najbolj
zgovoren znak, da pisec ničakar ne deli
optimizma uradnih propagandistov o vo-
jaškem položaju na vzhodu in da dvomi v
resničnost vsega, kar Moskva že nekaj dni
trdi glede postopne oslavitve nemškega
vojnega stroja ter o prav tako postopnem
naraščanju agresivnega sovjetskega od-
pora. Gre za splošno mistifikacijo, ki iz-
haja iz dejstva, kakor ugotavljajo v Ber-
linu, da se stvari na vzhodu sučejo vedno
slabše za Anglosase in njihove boljše
zaveznike, ne pa za sile trojnega pakta.

O tem naj se čim prej prepričajo tudi
nekatere navidezni nevtralci, ki jemljejo
za čisto zlato vse, kar govorijo v Lon-
donu, Washingtonu in Moskvi, pri čemer
naj se izognejo slehernim pretiranim na-
povedovanjem. V zvezi s tem zasluži po-
zornost uvodnik lista »Völkischer Beob-
achter«, ki ugotavlja med drugim, da pre-
ostajajo evropskim narodom torej tri
možnosti. Prva je, da se boljše zvezi in
sile osli tako medsebojno oslabe, da bi
končno Anglosasi zmagali. V tem primeru
Evropa lahko pričakuje samo novo, a še
zelo poslabšano izdajo versajške pogodbe.
Druga možnost je, da na vzhodu zmaga
boljševizem. V tem primeru bi se noben
evropski narod ne mogel rešiti kremenjskih
kremplev. Tretja možnost pa je, da na
vzhodu zmaga Nemčija s svojimi zavezni-

ki. V tem primeru bi dokončno izločene
Anglosasov iz Evrope in Sredozemlja
predstavljalo nespremenljivo stvarnost ter
bi Nemčija z Italijo in svojimi zavezni-
ki nuno določila bodoče oblike evropske ce-
line.

Prav dobro vemo, nadaljuje oficijozno
glasilo, da v nekaterih evropskih narodih
žele uresničene prve hipoteze, kakor tu-
di vemo, da jih ta nada zavaja k podob-
nemu zadržanju, kakršnega kažejo Nemci,
ki se poslužujejo narodno-socialistične iz-
kaznice iz previdnosti. Ti se trudijo, da se
z Nemčijo ne bi povsem uničili, ter skušajo
bolj ali manj posrečeno prikrivati svoje
simpatije za Churchilla in Roosevelta, po-
veljujoč svojo nevtralnost, kakor da bi
ta bila vrednost sama po sebi in nekakšno
uresničenje, ne pa navadna tehnika ali ce-
lo taktika. Morda vsi ti, ki nanje nale-
timo nele v formalno nevtralnost držav,
mislijo na usodo »nevtralcev« v borbi na-
rodnega socializma, ki se jim, kakor je
znano, po popolni in zanje nepričakovani
zmagi Hitlerjevega pokreta nič ni zgodilo
in ki so se kasneje celo odlično izkazali.
Zakaj bi se ne moglo zgoditi nekaj podob-
nega tudi v novi Evropi? Vse to opozarja-
mo na domnevo številka 2: Nihče ne mo-
re zanikati, da bi zmaga boljše zveze po-
menila odstranitev tudi te kategorije »pre-
vidnežev«. Zato se nam zdi zelo neupravičeno,
ako z ničemer, prav z ničemer ne doprina-
šajo k zagotovitvi te možnosti, ki je naj-
bolj nevarna izmed vseh.

A tudi možnost št. 3 bi jih morala pri-
praviti do resnega razmišljanja. Ona namre-
če lahko nastopi kje, če mla dele evropske
velesile s svojimi prijatelji vržejo na teht-
nico z največjimi žrtvami vse svoje življen-
je. Ali nas morda smatrajo za tako ple-
menite, da bi jih po zmagi nad smrtnimi
sovražniki na vzhodu povabili kot gle-
dalce, obenem z vsemi zlobožni in bi jim
rekli: Izvolite, prosim, delajte kakor da
bi bili doma?

Morda bi ugnili biti zares tako veliko-
dušni. Toda morda pa se bomo omejili le
na to, da bomo sprejeli »previdnežev« v no-
vo skupnost z izrazom prezira. Morda nas
bo končno čut hvalečnosti prisilil k temu,
da bomo v prvi vrsti mislili na one, ki so
se postavili na našo stran, ko je bilo to še
zelo nevarno. V ostalem pa nam poslednost
narekuje tole vprašanje: Ako nas smatra-
je za tako plemenite, zakaj se nam takoj
ne pridruži? Zakaj potem še kometirata
z anglosaškimi munijami?

Morda nas bo kdo vprašal, zakaj posve-
čamo tolikšno pozornost tem izredno pre-
vidnim elementom, ko pa oni ne morejo
niti najmanj vplivati na potek dogodkov.
Odgovarjamo takole: Ni res, da ne bi
imeli nikakega vpliva; podaljšujemo med
drugim vojno in večajo naše žrtve. Podaljš-
ujejo vojno nele zato, ker se ne udeležu-
jejo borbe proti boljše zvezi, temveč, kar
je še huje, opogumljajo s svojimi dvoum-
nim zadržanjem nade naših sovražnikov.
Naj to hočejo ali ne, taktika simpatije ne-
katerih krogov evropske celine je še vedno
eden izmed najmočnejših propagandnih
argumentov plutokracij. Podpirati te po-
slednje pa predstavlja hud udarec na ško-
do evropske mladine, ki doprinaša danes
svoj krvni davek. Ne moremo si misliti, da
ne bi bila ta krivda na ta ali oni način
kaznovana, prej ali slej, pa naj bodo ti
odgovorni elementi poindici ali skupine,
krožki ali sloji nevtralnih in nevojnojočih
se narodov ali oni, ki so vojaško paralizir-
rani ali samo na pol zavezniški. In ne bo
nas presenetilo, ako bi se končno pravi
previdneži izkazali kot hrabri, namreč kot
oni, ki so zares zavzeli nedvoumno sta-
lišče.

Glede vojaškega položaja na vzhodu pa
v tukajšnjih pristojnih krogih zelo sarka-
stično komentirajo izjavo šefa sovjetskega
informacijskega urada, po kateri naj bi
baja rdeča vojska začela »veliki ofenzive«
proti Nemčiji v trenutku, ko bi se anglo-
saške sile odločile za isto na zapadu. (Il
Popolo di Trieste.)

Nov udarec anglosaški plovbi

Nemške podmornice so vzhodno od kanadske obale razbile sovražni-
kov konvoj in potopile 16 ladij s 94.000 tonami — Torpedirane so
bile 2 nadaljnji ladji, 1 rušilec in 1 korveta

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 3. nov.
Vrhovno poveljništvo nemške vojske je
objavilo danes naslednje posebno poročilo:

Vzhodno od kanadske obale je skupina
nemških podmornic prišla kljub neugod-
nemu vremenu v stik s konvojem, ki je
bil natočen z vojnimi potrebščinami in
živili ter je bil na poti iz Amerike v An-
glo. Med vztrajnimi napadi, ki so se po-
navljali več dni in noči, je bilo kljub moč-

ni obrambi potopljenih 16 sovražnikovih
transportnih ladij s skupno 94.000 br. reg-
tonami. Med potopljenimi ladjami so bile
tri natočene z municijo in so že po pr-
vih zadetih zletele v zrak. Dve nadaljnji
trgovski ladji z 11.000 tonami, 1 rušilec
in 1 korveta so bile prav tako torpedirane.
Le manjši razkropljeni ostanek konvoja je
mogel v gosti megli pobegniti.

v sovražnih državah pitati svoje občinstvo
z lažmi. Tudi nekateri ravnanje dnevn-
kov izvestnih nevtralnih držav vplivajo na
svoje dopisnike v Berlinu, naj poročajo o
dogodkih v Nemčiji in v zavezniških drža-
vah v neugodnem smislu. V tem pogledu,
je dejal govornik, je treba naglasiti dolž-
nost nevtralnih novinarjev, da se res ve-
dajo nevtralnimi. Bilo bi naravnost gro-
teskno, ako kaka država po diplomatskem
potu izjavlja svojo nevtralnost in dovo-
ljuje kljub temu svojemu tisku sovražno
zadržanje proti Nemčiji in njenim zavez-
nikom.

Dr. Dietrich je nato dejal, da so mnili
čas, ko je bil novinar samo pasivno orodje
poslovnega podjetja, ko je bil samo nava-
den lovec senzacionalnih novic, čisto ze-
lo oddaljen od resnice ali pa naravnost
izmišljen. Novinar, ki se zaveda svoje
dolžnosti, ima danes veliko duhovno po-
slanost med narodi, zlasti pa danes, ko je
evropska celina zibelka svetovne omike v
boju s surovimi silami boljše zveze. Ob
koncu je govornik dejal: »Malo je držav,
ki so ostale zunaj te borbe evropskih na-
rodov. Ti so tako rekoč zaupali nalogo
svoje obrambe močni roki drugih. Ali smo
morda preveč zaupali, ako hočemo, da
vsaj ti v tej orjaški borbi drže duhovno
nevtralnost?«

Izgredi v Indiji

Bangkok, 2. nov. S. V. pokrajini Dihar
je policija aretirala kakih 100 Indijcev, ki
so obtoženi propagande proti angleškemu
gospodstvu. Nekaj vasi v pokrajini Assam,
so naložili globo 25.000 rup. Nadaljnji ostri
spopadi med policijo in demonstranti so
bili v Bombaju, kjer je policija izvedla
številne preiskave in aretacije.

Bangkok, 1. nov. Iz Bombaja poročajo,
da je policija zavrnila včerajšnjih spopadov
v evropskih okrajih aretirala nadaljnjih
200 oseb. Kolono demonstrantov, ki je
hotela korakati skozi središče mesta, je
razpršila konjenica. Dve ženski, ki so ju
konji poteptali, so odpeljali v brezupnem
stanju v bolnico. V bližini Karcija je sko-
čil s tira tovorni vlak.

Novo zasedanje turškega parlamenta

Ankara 2. nov. s. Predsednik turške re-
publike İsmet İnönü je ob priliki otvoritve
novega zasedanja velike narodne skupščine
imel govor, v katerem je najprej opozoril
na posebno kočljivo in težavni položaj,
v katerem se nahaja Turčija zaradi vojne,
naka je dejal: Ohranili bomo vestno in
lojalno smernice naše narodne politike na
znotraj in na zunanji, smernice, ki so že
znane svetu. Zvesti svojim pogodbenim ob-
veznostim in svojim prijateljem, se ho-
čemo popolnoma izogniti slehernemu pre-
trajanju in zahrbtnim mislim nasproti ka-
terikoli državi ter nadaljevati svojo politi-
ko narodne varnosti.

Govorec o notranjem položaju, je pred-
sednik opozoril na nevarnost ki bi jo mogle
predstavljati vse one manifestacije in vsa
ona zadržanja, ki bi lahko oslabil moč
države, pri čemer je predsednik obso-
dil škodljivo delovanje spekulativnih zlasti na
področju prehrane, kakor tudi delovanje po-
litikantov brez vesti, ki izkoriščajo sedanji
trenutek samo zato, da bi si nagrabili de-
narja in pridobili vplive. Svoj govor je
İsmet İnönü zaključil s pozivom na vse držav-
ljane, naj sodelujejo z vlado.

Ko je bil soglasno izvoljen za novega
predsednika parlamenta Ronda, je bilo za-
sedanje velike narodne skupščine odloženo
do 19. novembra.

Razstava italijanskega tiska v Madridu

Madrid, 3. nov. S. Danes je bila zaklju-
čena razstava italijanskega periodičnega
tiska, ki jo je tukajšnji inštitut za italijan-
sko kulturo priredil v proslavo 20letnice
Pohoda na Rim. Razstava je imela velik
uspeh, množice so napolnile vse dvorane
ter izjavljale vso pohvalo italijanskemu ti-
sku, ki je kljub vojni pokazal rodovito
kulturno delavnost Italije.

Zanimiva zgodovinska najdba

Oporto, 2. nov. s. Portugalski pisatelj
Magalhães Basto poroča v nekem članku,
objavljenem v listu »Primerio de Janeiro«,
da ga je v francoskem jeziku pisal dr.
Francisco Assis Vaz, ki je skupno z ne-
kim portugalskim tovarišem in italijan-
skim zdravnikom dr. Riberjem stal ob po-
steli kralja Karla Alberta med boleznijo,
ki ji je podlegel kmalu ob prihodu na Por-
tugalsko. Izredno zanimiv dnevnik, ki se
nanaša na bolezen, je bil ob svojem času
odposlan Kralju Viktorju Emanuelu II.

Smrt Halifaxovega sina na egiptskem bojišču

Buenos Aires, 3. nov. s. Angleško vele-
poslanstvo v Washingtonu izjavlja, da je
bil veleposlanik lord Halifax obveščen, da
je njegov drugorojenec Peter padel na
egiptski fronti. Peter Halifax je bil letalski
oficer.

Zboljšanje zdravja danskega kralja

Kodanj, 2. nov. s. Zdravniško poročilo,
ki je bilo davi objavljeno pravi, da se
zdravstveno stanje Kralja Kristijana še
naprej izboljšuje.

Prodiranje na Kavkazu se nadaljuje

Uničenje sovražnikovega oddelka na zapadnem Kavkazu
Nadaljnje osvojitve v Stalingradu — Uspešni boji italijan-
skih in zavezniških čet ob Donu

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 3. nov.
Vrhovno poveljništvo nemške vojske je
objavilo danes naslednje poročilo:

Na zapadnem Kavkazu so napadi in pro-
tinapadi dovedli do hudih bojov, v katerih
so naše čete ohranile svoje postojanke in
so v protinapadu pridobile nadaljnje
ozemlje. Slovaške čete so uničile obkoljen
sovražniški oddelček.

Vzhodno od Alagira so nemške čete v
nadaljnjih napadih prodirle v močno zgra-
jene in z minami zavarovane postojanke
sovražnika. V letalskih napadih so bile z
bombami in strelnim orožjem povzročene
sovražniški velike izgube. En oklopni vlak
je bil uničen.

Na Kalmiški stepi je bila z lastnim pro-
tinapadom vrzena sovražna konjenica z
velikimi izgubami nazaj.

V Stalingradu se težki napadalni boji
za ceste in bloke hiš nadaljujejo. Stro-
glavci so nadaljevali svoje napade na mo-
čno branjena odprna gnezda sovražnika v
severnem delu mesta. Kljub trdnjavni
odporu je sovražnik zopet izgubil na te-
renu. Južno od mesta so se novi protinapadi
sovražnika ponesrečili. Letalstvo je pre-
knilo sovražnikove prometne zveze vzhodno
od Volge in ladijski promet na Volgi.

Ob Donu je podvel sovražnik več po-
skusov, da prekorači reko, vsi pa so bili
odbiti od rumunskih, italijanskih in mad-
žarskih čet. Italijanski lovci so v nizkem
poletju uspešno napadali poljske postojan-
ke sovražnika. Madžarske čete so vzhodno
od Dona prodirle v sovražne bunkerje in
zaleje več ujetnikov.

Zaprti prehodi preko Kavkaza

Berlin, 3. nov. s. Nemška ofenziva ob
zgorjem toku reke Terek ima posebno
vrednost glede na razne ceste, ki jih je iz-
gubila sovjetska vojska. Glavni napad, ki
se je začel 24. oktobra zapadno od reke
Terek, je imel, kakor znano, za posledico
padec mesta Nalčik (28. oktobra) in se
nadalje zavzelo važnega središča Alagira.
Pri teh operacijah, kakor danes ugotavlja-
jo v pristojnih krogih, so napadajoče čete
naletele na velike točvirne zlasti pri preha-
janju preko raznih vodov, majhnih in veli-
kih, ki jih je vse polno na tem predkavka-
škem področju. Tako je bilo treba prekora-
čiti že po samem uničenju sovražnika, ki
se je držal v zelo utrjenih postojankah,
hudournike Argudan, Leske, Uruh, Cikola,
Durdun, Siadon itd. Nemški grenadirji in
alpski lovci so nato izvršili svoj napad na
kraj sovražnih postojank, ogrožajoč sovra-
znika na boku, kakor so ga prisilili, da se
je po izredno hudih izgubah moral umak-
niti. Korakanje preko Lagirja, največjeje-
ga središča na tem področju s kakimi 5000
prebivalci, se razvija od davi zelo uspešno
proti jugu. Sovražnik je tu izgubil razen
nekaterih zelo važnih tvornic orožja tudi
dostop do zelo važne vojaške osetinske
vojaške ceste. Ta izredno važna oskrbo-
valna cesta se začneja pri Alagiru in se
vzpenja proti zapadnemu kavkaskemu po-
dročju. To je prav za prav edina zares po-
membna cesta, ki oskrbuje zvezo z južni-
mi kavkaskimi središči. Z zavzetjem mesta
Alagir je nemški napad dosegel v tem od-
seku enega izmed svojih glavnih ciljev, ven-
dar se boji še nadaljujejo ter so nemške
in zavezniške čete zopet pridobile na ozem-
lju zapadno od spodnjega toka reke Terek.
Napadalec se sedaj bori že na področju
gruzinske vojaške ceste, ki je poslednja
prekavkaska prometna zveza proti jugu.
Veliko središče Ordžonikidze, ki leži ob
tej cesti, so nemška letala silovito napadla
z bombami vseh kalibrov.

Berlin, 2. okt. Z osvojitvijo Alagira, ki
predstavlja središče vojaške osetinske ce-
ste, ter z operacijami proti Ordžonikidze-
ju, središču jugovzhodnega Kavkaza, od
kateroga so nemške čete oddaljene le še
kakih 30 km, je nova nemška ofenziva, ki
se je začela 24. oktobra že dosegla ali pa
bo kmalu dosegla enega svojih glavnih
strateških ciljev. Ta cilj je presekati po-
polnoma prehod preko osrednjega in za-
padnega Kavkaza in zapreti gorsko verigo
skoraj po vsej njeni dolžini. Če sedaj je na
fronti kakih 500 km od Tuapseja do Ala-
gira zapora popolnoma gotova. To dovolju-
je Nemcem, da drže bojno črto z razme-
roma majhnimi četami, tako da je pretež-
ni del divizij prost za operacije ob Tereku.
Osetinska vojaška cesta se začneja v
Alagiru in drži po dolini Ardana do pre-
laza Mamizon, ki je s svojimi 3000 m naj-
višji prelaz Kavkaza. Nato se spušča v do-
line pri Kutaisu ter tvori obnem z gru-
zinsko vojno cesto, ki se začneja v Ordž-
onikidzeju, edino prometno zvezo preko
srednjega Kavkaza.

Sedaj so jo Nemci zaprli in s tem so
boljševiki izgubili svojo glavno cesto za

preskrbovanje ter bodo lahko dobavljali
potrebščine svojim divizijam v trikotu Or-
džonikidze—Grozni—Mozdok samo po ce-
sti skozi Grozni ter po obrežni cesti ob
Kaspiškem morju. V poštev prihajajo tudi
parniki, ki pa jih nemško letalstvo vedno
češče napada.

Boljševiškim vojskam preti tedaj težka
kriza v preskrbi in je s tem ogrožena ni-
hova obramba petrolejskega področja pri
Groznem. Treba pa je upoštevati, da leži
ta fronta zelo južno in da podnebje v tem
predelu dopušča vso zimo operacije v ve-
likem slogu.

Napredovanje proti Ordžonikidzeju bo
po vsej priliki zelo hitro, kajti Nemci pro-
dirajo po ravnini, ki je prekinjena samo
s tremi majhnimi pritoki Tereka. Te reke
pa niso tako divje kakor v gorovju, niti
niso tako široke, da bi boljševikom nudile
dobro podporo za odpor. Napredovanje
proti Alagiru, ki je v zračni črti oddaljen
kakih 70 km od Nalčika in ki so ga ru-
munske čete osvojile 27. oktobra, je bilo
silno brzo in zavezniške čete so morale
prekoračiti pogorje, po katerem teče kar
14 pritokov Tereka. Te divje vode niso
mogle ovirati vojske, dasi so boljševiki
razbili vse mostove in so uporabljali 2
oklopna vlaka, da bi Nemce ovirali na ni-
hovem pohodu. Toda eskadra nemških str-
moglavcev je takoj posegla vmes in s to-
čo bomb velikega kalibra razbila oklopna
vlaka.

Alagir ima veliko važnost zaradi rudni-
kov srebra, svine in cinka ter zaradi bli-
znih tovarn v Sadovu, kjer se predelujejo
te kovine. Razen tega ima velike tovarne
za aluminij. Nemci so pri tem zasedli sko-
ro vse rudnike za vafom in molibden,
dve redki kovini, ki sta neobhodno potreb-
ni pri izdelovanju težkega jekla.

Kar se tiče Stalingrada, so bili poskusi,
da se olajša položaj obrambe z napadi,
popolnoma brezuspešni. Baš nasprotno se
boljševiki že nekoliko dni omejujejo na
ofenzivne sunkne krajevne značaja, ki jih
izvajajo z majhnimi silami. Ista usoda za-
deva poskuse za prevoz črt preko Volge
v severni del Stalingrada. Na jugu od me-
sta so se boljševiški napadi, dasi podprti
z oklopnimi vozovi, vnovič izjalovili pod
koncentriranim ognjem težkega topništva.
Nato so prešli nemški ženiji v protinapad
in so zavzeli nov odsek vzdolž Volge. Na
severu so boljševiki zamaš poskušali pre-
broditi reko. Štiri velike ladje in dve top-
ničarki so bile potopljene in močvijo, ki se
je uspelo rešiti na breg, so Nemci zajeli
brez odpora. (Il Piccolo.)

Dr. Dietrich o dolžnostih nevtralnih novinarjev

Berlin, 3. nov. s. Na konferenci inozem-
skega tiska, ki je bila danes v Kaiserhofu,
je načelnik tiskovnega urada Nemčije dr.
Dietrich imel zelo zanimivo predavanje,
v katerem se je bavil predvsem z nalogami
tujih novinarjev, ki bivajo v Nemčiji. Ti
so v prijetnem položaju, da lahko javljajo
z vso objektivnostjo in resničnostjo o
velikih dogodkih, dočim morajo novinarji

Prof. dr. inž. Igo Pehani na zadnji poti

Ljubljana, 3. novembra. Zemške ostanke vseučilišnega profesorja dr. Iga Pehanija so prenesli v poslednje bivaljske prav na dan vseh mrtvih. To mnogo pred 15. uro so se zbrali pred kapelico sv. Nikolaja, kjer je ležalo pokojnikovo truplo, številni stanovski tovariši, prijatelji in znanci, ki so prišli, da se še poslednjič poslovijo od nepozabnega pokojnika. Vreme je bilo sončno, toplo.

Po cerkvenih obredih pred mlinico so člani Akademike pevskega zbora zapeli nekaj ganljivih žalostink, nakar se je od rajnega poslovil rektor Kr. vseučilišča dr. Milko Kos z naslednjimi besedami:

»Tehniški fakulteti našega vseučilišča in z njo njenemu rudarskemu oddelku je smrt v zadnjem letu iztrgala že drugo strokovno moč. Po odhodu nepozabnega znanstvenika Vasilija N. Kitina obžalujemo to pot nenadno smrti svetega in iskrenega sodelavca, rudarskega inženirja in rednega profesorja Iga Pehanija.

Vezi, ki jih je pokojni navezal na naše vseučilišče, segajo že preko 20 let nazaj. Že leta 1921. in v naslednjih letih je deloval kot honorarni predavatelj rudarskega prava na tehnični in juridični fakulteti; takrat torej, ko je bila naša visoka šola na prvi stopnji svojega izgrajevanja, je že pomagal k njeni rasti. Vezi, ki jih je pred 20 leti navezal z našo Almo mater, niso odšel popustile, čeprav ga je drugo odgovorno službovanje hkrati vezalo tudi drugam. Leta 1929. se je pa trajno zavezal našemu vseučilišču. Imenovan najprej za izrednega, l. 1935 pa izbran za rednega profesorja, je na naši visoki šoli vsa svoja izkustva, ki si jih je pridobil po rudnikih in v državni službi, in vse svoje bogato znanje posvetil kot profesor tehničnega rudarstva vzgoji rudarskih inženirjev. V svojem vnuemu in privrženosti do svojega predmeta je predaval o globokem vrtnanju, tehničnem rudarstvu in rudarskem pravu ter je, v izpolnitve znanstvene organizacije

svojega oddelka ustanovil poseben zavod za tehnično rudarstvo. Zaradi izrednega zanimanja za napredek svoje stroke in cellega rudarskega oddelka, ki mu je bil tako pri srcu, so ga tovariši izvolili tudi za predstojnika oddelka. V tem svojstvu je zastavljal vse sile za izgraditev nove stavbe za rudarski oddelk. Z neverjetno žilavostjo in požrtvovalnostjo se je lotil te naloge in v tem že dosegel vidne uspehe. Pripravljen je vsu opremo, da bi v novih prostorih razvijal delovanje svojega zavoda za tehnično rudarstvo. Razvoj njegovega zavoda in zgradba rudarskega oddelka bosta trajen spomenik njegovih zasnov in dela.

Svojim tovarišem je bil brat in ljub tovariš. Svojim dijakom pa priljubljen, spoštovan in vester vzgojitelj. Vsi ga bodo ohranili v blagem spominu.

Zapustil nas je še poln energije in volje do dela. Vendar so ga napor in težki udarci usode v zadnjem času hudo prizadeli. Celo svoje življenje je vestno delal in izvršil vse kot človek, mož-strokovnjak.

Naše vseučilišče se profesorju Pehaniju hvaležno zahvaljuje za trud in delo, ki ga mu je posvetil. Njegovo vsestransko prizadevanje bo znano zmeraj ceniti in njegovo delo bo dalje živelo v strokovnem naraščanju, ki ga je pokojni vzgojil. Trajen spomin profesorju Pehaniju. Naj mu bo naša zemlja lahka.

Po spominskih govoru g. rektorja se je izvršil pogrebni sprevid proti pokopališču. Za krsto, ki je bila obložena z vencem in cvetjem, so stopali užalosteni svrci, z njimi pa se je uvrstil do g. sprevida, v katerem so bili zastopniki oblasti rektor, predsednik Akademike, članstvo in umetnostni, dekani vseh fakultet, celotni vseučiliški profesorski zbor, zastopniki kulturnih in drugih ustanov našega mesta, mnogi dijaki, ter množica prijateljev in znancev. Pred grobom so člani APZ zapeli pretrpetljivo žalostinko.

Kronika

* Smrt znanega gledališkega ravatelja. V bolnišnici v Inostu je umrl v starosti 68 let ravatelj Ferdinand Exl, znani ustanovitelj in vodja po njem imenovanega ljudskega gledališča.

* Dve novi akademski stopnji v Nemčiji. S 1. novembrom je v Nemčiji stopila v veljavo nova navedba o študiju in diplomskih izpitih fizikov in matematikov. Medtem ko je bil kemijski študij že svojčas urejen, velja zdaj tudi novi red za študij fizike in matematike na vseh nemških univerzah in tehničnih visokih šolah. Pri tem pa lahko posamezne visoke šole vendarle ta študij po svoje oblikujejo. Doslej so fiziki in matematiki lahko končali študij z doktorskim izpitom in na tehničnih visokih šolah z izpitom diplomirane inženirje. Odslej pa do diplomski izpit iz teh dveh strok na vseh nemških visokih šolah zaključiti študije in bodo absolventi dobili naslov dipl. phys. ali dipl. math. študij fizike in matematike v prirodoslovno tehnični smeri je mogel na vseh univerzah in tehničnih visokih šolah, študij matematike v gospodarsko znanstveni smeri pa samo na nekaterih univerzah, študij trajal najmanj sedem semestrov, vendar veljalo za vojno določeno nekatere izjeme.

* Tudi Madžarska bo ukinila poletni čas. Z vladno odredbo bo poletni čas na Madžarskem dne 2. novembra ob 3. zjutraj ukinjen in uveden srednjeevropski čas.

* Obsežna amnestija v Albaniji. Ob 20. obletnici Pohna na Rim je Kralj in Cesar Viktor Emanuel III. izdal tudi za Albanijo obsežno amnestijo, ki so jo bili deležni v prvi vrsti obsojenci z manj ko 10 letno kaznijo in pa ljudje, ki so imeli na vesti politične prestopke.

* Poveljnik debelih Bert še živi. V Ellwangu na Württembergu je te dni praznoval svoj 85. rojstni dan upokojeni generalni poročnik Johannes pl. Schnabel. V svetovni vojni je poveljeval slovesnim nemškim topovom kalibra 42 cm, ki so bili v vojni zgodovini kot debele Berte. General Schnabel je najstarejši oficir stare nemške artilerije.

* Granata pod vzglavnikom. Vojne igre so prav posebná zabava londonskih otrok in rodijo kradne posledice. Neki 11letnik je pred kratkim prinesel ročno granato v šolski torbi domov in jo je skril pod vzglavje. Na njej je tudi prespal noč, zjutraj pa je mati pri pospravljanju našla granato. Kajpada je fantička krepko nasolila, nato se je moral deček s petimi tovariši zagovarjati še pred mladinskim sodiščem. Odnegli so namreč 12 ročnih granat.

* Šofer je delil svinjino. Nemški listi poročajo o dogodku, ki je vzbudil na Bavarskem mnogo smeha. Na neki postaji je stopil v avtobus gosposki človek, ki je po delu nakupoval živila. V močno zasedeni avtobus je prinesel zajeten kovčeg in ga postavil poleg vozača. Med vožnjo pa se je nabito polni kovčeg odprl in pokazal so se veliki kosi svinjine. Vozač je začel glasno izpraševati, čigav je kovčeg. Sramežljivi nabiralec živil pa se je pogreznil v molk. Tedaj je vozač kratkotalno odločil, da bo svinjino razdelil. Odprl je nož in je razrežal prizgike na lepe kose, ki so jih bili deležni vsi potniki, med njimi tudi tisti, čigar last je bil dragoceni kovčeg.

* Dve žrtvi na prevozu čez reko. Pri Bregenzu je bil brodar Peter Wirth poklican, naj prepelje neko gospo čez reko Ach. Ker se brodar dolgo časa ni vrnil, so ga domači šli iskat. Ugledali so brod sredi reke. Wirthovo truplo so našli 1000 metrov nižje, pogrešane gospe pa doslej še niso našli. Sodiijo, da je gospa na prevozu čez reko slonela ob ograji, ki pa je bila slabo pritrjena in je padla v pet metrov globoko reko. Brodar Wirth je bil dober plavalec in se je pogajal za ženo, pa je žal tudi on utonil.

* Vipovanje v Višji trgovski tečaj in Enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti pri trgovskem učilišču »Christofov učni zavod«. Ljubljana, Domobranska 15, se vrši naknadno še do 10. novembra. Solnina zmerja, manj premožni uživajo popust. Izrečnim slušateljem-icam je dovoljen tudi obisk posameznih predmetov po želji. Podrobne informacije in prospekti na razpolago pri ravnatelstvu.

* Dijaki in visokošolci-ke, ki obiskujete redne srednje, strokovne in visoke šole, porabite svoj prosti čas čim koristneje, da se priučite tega ali onega praktičnega predmeta. Dne 6. novembra se prične po- sební tečaj za strojepisje, stenografijo,

knjigovodstvo, italijanščino itd. (Izbira predmetov po želji.) Učnina zmerja. Tečaji bodo trajali 3—4 mesece, tedensko do 4. ure pouka. Podrobne informacije in prospekti na razpolago pri ravnatelstvu: Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska cesta 15.

IZ LJUBLJANE

u— Življenjski praznik. Danes praznuje v krogu svoje družine 50-letnico uradnik okrožnega urada g. Leopold Milnar. Doma je iz idrijske okolice. V Ljubljani je splošno znan in spoštovan. Želimo mu tudi mi še mnogo zdravih in zadovoljnih let v srečo sebi in družini.

u— Nov grob. V visoki starosti 82 let je dočrpel ga. Fani Lavričev. K večnemu počitku jo bodo spremili v sredo ob 16. iz kapele sv. Jakoba na Zalah na pokopališče z Sv. Križu. Naj ji bo zemljaka lahka! Svojem izrekamo naše odkritosrčno sožalje.

u— Zopet lepo vreme. Po nedeljskih navlihv se je vreme spet zvedrilo. Vendar pa v jutri nastopa vedno obutnejši hlad. Medtem ko smo imeli v ponedeljek zjutraj kljub dežju še vedno 8.2 stop. C, je bilo davi občutno hladnejše. Živo srebro je beželo 5 stop. C, hlad pa je šel tembolj do živega, ker je bila Ljubljana spet zalita z gosto meglo. V ponedeljek popoldne smo imeli zelo lepo sončno vreme, kakršno nam uravnoteženo in precej visoko stanje barometra še za nadalje prerokuje. Gosta megla se je v dopoldanskih urah razkladila in je proti popoldnu spet sonce obsijalo Ljubljano.

u— Krompir za zimsko zalogo bo od četrta 5. t. m. dalje napradaj tudi že na odrezke krompirjevih nakaznic za mesec januar 1943. po 10 kg na osebo. Hkrati opozarjamo one, ki še niso vzeli krompirja na odrezke za mesec november naj to storijo takoj, ker ti odrezki izgube svojo veljavnost 10. t. m. Decembrski odrezki ostanejo v veljavi še do nadaljnjega. Mestni preskrbovalni urad vabi vse upravitelje, naj čim prej vzamejo dodeljeni krompir, kar trgovci pri večjih množicah ne morejo tako paziti na krompir kot gospodinjice pri manjših količinah. Koliko več krompirja gre na ta način v izgubo, kar je v škodo edino redni preskrbi. Za, je mogoče, da oni, ki odlašajo z nabavo krompirja, ne bodo dobili tiste množice, ki jo bodo dobili oni, ki si nabavijo krompir takoj.

u— Strokovno nadaljevalna šola za stavbene obrti se je preselila v poslopje ljudske šole na Prulah. Redni pouk se prične v petek 6. novembra ob 14. uri. Gosposde mojstre prosimo, naj vse vaje zanesljivo pošljejo k naknadnemu vpisu ter skrbje za obvezni redni šolski obisk svojih varovancev.

u— Namesto cvetja na grob dr. Jos. Cholewa in univ. prof. Iga Pehanija daruje 200 lir dr. Elza Soos institutu za pobijanje raka.

u— Cenjene dame obveščam, da je prišla pošiljka Borsalino klubov v raznih barvah in kvalitetah. Se priporoča salon Truda, Ulica 3. maja 5.

u— Jezikovni tečaji — italijanski, nemški, francoski itd. — v središču mesta pri Trgovskem učnem zavodu, Kongresni trg št. 2 — prične v dne 3., 4. in 5. t. m. Pouk popoldne, popoldne ali zvečer (po želji) v začetnem, nadaljevalnem ali konverzacijskem oddelku. Najuspešnejša učna metoda. Tečaji so uradno dovoljeni. Vpisovanje ter informacije dnevno do 9. ure.

u— Učite se strojepisja! Novi eno- dvo- in trimesečni tečaji — dnevni in večerni — prične 4. novembra. Najuspešnejša desetprstna učna metoda. Učnina zmerja. Specialno strojepisna šola! Največja moderna strojepisnica. — Oddelki tudi za dijake-inje. — Posebni tečaji za stenografijo, knjigovodstvo, italijanščino (izbira predmetov po želji). Vsi tečaji so odobreni od pristojne šolske oblasti. — Novi prospekti s slikami na razpolago: Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska cesta 15.

u— Nesreče. Opeka je padla na glavo 40-letnemu delavcu Albertu Lazarju iz Ljubljane. Na štedilniku se je opekej po obrazu in levici 2letni sin delavke Ignac Rakovec iz Ljubljane. S solno kislino se je po nesreči polil po levi nogi 29-letni delavec Viljem Tudišina iz Ljubljane. Desno nogo si je poškodoval pri padcu 67letna delavka Franciška Golobova z Iga. Na jablano je

plezal 75letni užitar Simon Čampa iz Zopotoka pri Sodražici. Nenadno je omahnil in si pri padcu zlomil levo nogo. Isto poškodbo je dobil 40letni delavec Ivan Lovše iz Zg. Kašlja, ki se mu je zvrnil na nogo hlo. Ponesrečenec so nudili zdravniško pomoč na kirurškem oddelku ljubljanske splošne bolnišnice.

Z Gorenjskega

Višje deželno sodišče za Koroško. V četrtek je prišel v Celovec dr. tajnik dr. Rothenberger, ki je nato predaval v glasbeni dvorani na velikem zboru koroških pravnikov. Ko se mu je zahvalil za predavanje, je gauleiter dr. Rainer izrazil upanje, da bo Koroško, povečano z Gorenjskim in Mežiško dolino, v kratkem dobilo lastno višje deželno sodišče. Do nadaljnjega pripada v območje graškega višjega deželnega sodišča.

Vojne pomočnice na Gorenjskem. V Kranj je nedavno prišlo 40 vojnihi pomočnic, ki bodo delovale pet mesecev v javnih uralnih države in stranke na Gorenjskem.

Zaobljuba pomočnikov. Kranjska industrijska družba na Jesenicah je prvič v okviru nemške delavske fronte priredila svečano zaobljubo novih pomočnikov. Zaobljubilo se je 22 kandidatov, ki so prisegli, da se bodo zmeraj trudili izkazovati se prave moške, ter se zahvalili onim, ki so jih izobrazili v sposobne strokovne delavce. Sledila je tovariška zabava v kazni.

Na Bledu so se zbrale vse krajevne in celicne mladinske voditeljice radovijskega okrožja, da se pogovorijo o načrtu za zimsko delo. Načrt ima geslo »Leto zdravega načina življenja«. Vrstili se bodo negovalni tečaj za materinsko službo, za telesno nego, prehrano, sport in igro. Gorenjske mladinske skupine bodo to zimo prvič sodelovale pri napravljajanju in zbiranju igrač za božično obdarovanje družin s številnimi otroki.

Iz Spodnje Štajerske

Na velikem zborovanju v Gradcu je gauleiter dr. Ulberreither v četrtek zlasti ostro nastopil proti posameznikom, ki bi radi vojne prilike izkoriščali za lastni dobiček.

Prosvetni urad v Ptuj. Po vzgledu prosvetnega urada v Trbovljah bodo zdaj še za ptujski okraj otvorili nov prosvetni urad. Otvoritev bo 5. novembra.

Za zimsko pomoč so prejšnjo nedeljo prirejali poodestne zbirke s pesmijo in godbo. V Mariboru so nabrali 75.000 mark, v brežiškem okrožju 18.500, v mariborskem požeškem okrožju 34.000, v celjskem 82.500, v ljubljanskem 10.000 in v trbovljskem okrožju 17.000 mark.

Novi grobovi. V mariborski bolnišnici sta umrla 46letni; zasebni uradnik Florjan Bender in 19letna Zofka Omanova. V Sodni ulici v Mariboru je umrl 37letni ključavničar Emil Toplak. Pri Mariboru je umrla zasebnica Julijana Delgoševa v visoki starosti 96 let. 59letni upokojeni železniški uradnik Martin Esih iz Stolne ulice v Mariboru se je s kolesom smrtno ponesrečil. V Bistrici je umrl nagle smrti inž. Viktor vitez pl. Zierenfeld, ki ima sorodnike tudi v Ljubljani. Pokopali so ga v ponedeljek popoldne v Rušah. V Mariboru je nadalje umrl bivši sodnik Viktor Svetli, ki je bil zadnji čas nameščenec urada za socialno zavarovanje.

Iz Hrvatske

Predavanje nemškega znanstvenika. Na ljudski univerzi v Zagrebu je predaval pred dnevi dr. Karel Wagenführ, vodja berlinskega instituta za radio in televizijo, o uspehih nemških raziskavanj na tem področju. Zagrebški časopisje in vsa javnost sta pokazala za predavanje veliko zanimanje.

Odlični slovaški gostje v Zagrebu. V hrvatsko prestolnico se je pred dnevi pripeljal slovaški pravosodni minister dr. Gejza Fritz v spremstvu vodilnih uradnikov v ministrstvu. Sprejem na kolodvoru je bil prisrčen in so se ga udeležili slovaški poslanik Josef Cieker, pravosodni minister dr. Andrija Artuković, prototonar dr. Mirko Puk, zagrebški župan Ivan Werner in mnogi drugi odličniki. Prihod slovaškega pravosodnega ministra v Zagreb je v zvezi s podpisom hrvatsko-slovaške pogodbe o pravni pomoči.

Gostovanje rumunskih umetnikov v Zagrebu. V nedeljo 8. novembra bosta v Zagrebu na samostojnem koncertu gostovala znana rumunska glasbenika violonist prof. Sandu Albu in pianist Jon Filinescu. Na sporedu so dela znanih rumunskih skladateljev.

Dneva Hrvatske knjige v Karlovcu. Preteklo soboto je bila slovesna otvoritev dneva hrvatske knjige ob prisotnosti predstavnikov oblastev in številnega meščanstva. Odkupljenih je bilo mnogo knjig. Naslednji dan je bila v Hrvatskem domu ak-

EL HAKIM

(ZDRAVNIK)

Tak je naslov romana, ki bo v prvi polovici novembra izšel kot druga knjiga v zbirki »Dobra knjiga«. Roman bo obsegal okrog 300 strani in spada med najnovejša in najboljša dela slovitega švicarsko-nemškega pisatelja J. Knittla, katerega pozna po nekaterih prevodih že tudi naša čitajoča publika. Roman obravnava življenje v sodobnem Egiptu in je že prešel v svetovno literaturo.

Naročite se na romane DK!

Ce si hočete zagotoviti to odlično Knitlovo delo po izredno nizki ceni, se naročite na zbirko »Dobra knjiga«, če še niste njen naročnik. Nove naročnike sprejemamo le še, dokler je na razpolago še kaj izvodov prve knjige, Mire Pučove izvriniga romana »Tih vodar«.

Pogoj za naročbo

Naročilo velja za eno četrtletje, torej sedaj za mesec oktober, november in december. Vsak mesec izide en roman.

Naročnina se lahko plačuje mesečno in znaša za one naročnike, ki so obenem naročniki »Jutra« ali »Slov. narod«, 8 ali 18 lir, za ostale naročnike pa 9 ali 20 lir na mesec, torej za eno knjigo. Prva cena velja za broširano, druga pa za platno vezano knjigo.

Naročila sprejemajo uprava in inkasanti naših listov.

Oddelki brzi italijanskih čet v pohodu na egiptskem ozemlju, da dosežejo sprednje črte

demija in predavanje Grge Pejnovića, ki sta bila prav tako dobro obiskana.

Tečaj za režiserje gledaliških prostovoljcev. Na pobudo MHKD je minister prosvete dr. Mile Starčević izdal odlok za organizacijo prvega tečaja režiserjev gledaliških prostovoljcev. Tečaj se je začel v ponedeljek v Zagrebu in ga je otvoril minister za prosveto osebno. Obiskovalci so po večini s podeželja, kjer obstoje posamezne amaterske družine. Tečaj bo trajal do 15. novembra. Na njem predavajo priznani književniki in gledališki strokovnjaki.

Nov dom za visokošolce v Zagrebu. »Napredak« že dolgo dela na to, da se v Zagrebu zgradi velik sodobno urejen dom visokošolcev. Sredstva zanj zbira že več let. V Tuškancu je bilo kupljeno zemljišče v izmeri 3300 kv. metrov. Visokošolski dom »Napredka« namerava graditi v etapah, in sicer najprej matični paviljon, kjer bodo prostori za upravo, gospodarski prostori in sobe za 80 do 100 vseučiliščnikov.

Turizem v hrvatskem jeziku. Dr. Ivan Esih je sestavil slovar turških, arabskih in perzijskih besed, ki se najpogosteje uporabljajo v hrvaščini. Slovar obsega 136 strani in vsebuje tudi pregled nove turške abecede in slovnce.

Nov hrvatski drobšč. Hrvatska državna banka je v ponedeljek dala v promet novčance po 50 banic in po 1 in 2 kuni. Drobšč bivše Jugoslavije po 2, 1, 0,50 in 0,25 din bo z 31. decembrom letošnjega leta prenehal veljati kot plačilno sredstvo na področju NDH.

SPORT

Po zadnjem kolu jesenskega turnirja

Pripisi k nedeljskemu sporedu na Stadionu

Malo lepega smo mogli napisati o III. in zadnjem kolu jesenskega nogometnega turnirja ljubljanskih enajstoric, ki je bilo odigrano zadnjo nedeljo, in če se zdaj še enkrat zamislimo v zadnje dogodke na igrišču, nam je o vsem ostala v prijetnem spominu edino pozornica sama, stadion SK Planine, ki je to pot po dolgem spet sprejel v svoje mogočno okolje — samo čisto preproste nogometne. Če izvajamo marsikaj neugodnega, kar smo ta dan videli med njimi, potem nam ostane razen nekaj malo dobrega spota od vsega samo zadovoljenje, da so se vrata tega krasnega sportnega terena zdaj odprla tudi igralcem z žogo. V nedeljo smo tako imeli možnost ustvariti si vsaj približno sliko, kako mogočno sliko bi lahko nudila v takem okolju vsaka dobra nogometna prireditev. Led je zdaj prebit in upajmo za dogledno bodočnost; naj kar ostane tako, da bodo v bodoče vse nogometne tekme (treningi seveda ne) odigrane na tem prostoru, pa bo tudi vnani okvir vse drugačen kakor na kakšnem vegastem travniku ali drugem prostoru, ki tako ali tako kaže znake sedanjih časov. Stadion pa je ostal kakršen je bil in je samo škoda, da ga ne moremo nedeljo za nedeljo polniti s tisoči sportnikov in še več tisoči drugih, ki bi jih prihajali občudovat v plemenitem tekmovalstvu za krepitev telesa in duha.

Toda zdaj se vrnimo k nedeljskim dogodkom, ki niso bili niti najmanj v čast lepemu stadionu, še manj pa enemu delu nastopajočih sportnikov. Kar na več krajih naenkrat je bilo narobe to tretjo nedeljo, odkar so se naši nogometaši spet vrnili na zeleno polje, in samo koristno bo zanje, če bodo odgovorni ljudje kar od početka energično posegli vmes in postavili vse stvari na svoja mesta. Dopolodne pa so se Vičani pritoževali že drugič, da so jim nasprotniki — tudi iz Dopolavora — postavili nasproti neke nepripravljene igralce. Višek nesportnosti pa sta si privoščili obe enajstori iz drugega para (Mladika in Korotan), ki sta kar pogazili vsa sportna načela in zaigrali neko komedijo v obliki dobljene ali — če hočete — izgubljene tekme z 18:0, samo za to, da bi prvi prehiteli tretjega udeleženca tega tekmovalstva z boljšo razliko golov. Tako smo torej po tem kratkem udeleževanju v nogometu spet srečno prijavili v stari tir — nediscipliniranosti in nereda. Besedo ima zdaj zveza in prepričani smo, da jo bo izrekla odločno in brezobzirno, kajti nogometa brez sporta smo imeli in preživeli že mnogo in ga ni treba obnavljati.

Ostali nasprotniki zadnje nedelje so si pomagali iz te zadnje preizkušnje, kakor so vedeli in znali, potekalo pa je tudi med njimi vse bolj medlo in neučinkovito ter brez pravega elana. Nekaj je k temu gotovo pripomoglo dejstvo, da sta bila zmagovalca obeh parov bolj ali manj odrejena v naprej, toda ne glede na to so moštva to pot kazala vse premalo volje in veselja ter tudi resnosti. Zdelo se nam je, kakor da hodijo in tekačo za žogo kar tako, da bi bilo zadeve čimprej konec, kar pa je vse premalo, kar naj pravega

sportnika vabi na teren, še bolj premalo pa za onega, ki naj ga hodi gledat in bodrit za nadaljnje delo. Toda zadeve z jesenskim nogometom je zdaj v glavnem res konec in tabela (začasna, mislimo mi) po posameznih turnirjih in skupinah je naslednja:

TURNIR A						
Vič	3	3	0	0	7:0	6
Zabjak	3	1	1	1	2:2	3
Mladika	3	1	0	2	4:7	2
Dopolavoro tob. tov.	3	0	1	2	2:6	1

TURNIR B						
I. skupina:						
Mars	3	2	1	0	18:1	5
Dopolavoro tob. tov.	3	2	1	0	11:1	5
Vič	3	1	0	2	6:11	2
Zabjak	3	0	3	0	0:17	0

II. skupina:						
Mladika	2	1	1	0	19:1	3
Ljubljana	2	1	1	0	18:1	3
Korotan	2	0	2	0	0:35	0

Zadnje dejanje tega turnirja se bo odigralo prihodnjo nedeljo z obema finaloma za zasedbo najboljših štirih mest med 7 udeleženci turnirja starejših. Kaj, kje in kako bodo sestavljena moštva za ta zaključni nastop, bomo še objavili.

Haegga bi radi videli

Amaterska atletska unija v Združenih državah ameriških je že ponovno vabila slavne švedske atlete, predvsem pa njihovega najvidnejšega človeka Gundarja Haegga, da bi se udeležili sportnih manifestacij po raznih severnoameriških državah. Dozdej so vsi ti načrti kljub lepim vabilom in tudi primernim vabam v dolarjih splavali po vodi.

Te dni pa je prišla v svet nova novica o tem, in sicer v zvezi s tem, ker je tajnik prej omenjene unije Dan Ferris poslal švedski zvezi nujno brzojavno vabilo, češ, naj se Gundar Haegg, Arne Andersson in Haakon Lidman pripravijo za potovanje v Ameriko tako pravočasno, da bodo čimprej po Novem letu že onstran Atlantskega morja. Razumljivo je, da so tem švedskim sportnikom ponudili kot transportno sredstvo najmodernejšo osebno letalo, ki naj bi jih iz Anglije prepeljal na ameriško stran.

Tako vabilo ameriških sportnih menažerjev za švedskega fenomenalnega tekača Gundarja Haegga in dva njegova tovariša ni prav nič novega, saj hočejo ti navidezni ameriški sportniki z njihovimi nastopi samo obogatiti sporede svojih prirediteljev v kritih prostorih. Mimogrede pa bodo gotovo poizkušali ustvariti tudi nekaj propagande proti malim evropskim državam in po tej poti spraviti v svet kakršno koli podrobnost, češ, da je onstran Velikega Oceana za sportnike in z njimi vred tudi za ostale plasti naroda še zmerom obljubljena dežela, kakor je bila nekoč.

Nemški listi, ki beležijo te vesti, priporočajo švedski atletski zvezi, naj dobro prouči vprašanje morebitne dovolitve za nastop svojih tekačev v Ameriki in naj se odloči za pristanek šele po najtrenejšem prevdaru. Tragični primeri Charlesa Hoffa, Paova Nurmija in nazadnje tudi Taista Maekija so dokazali, da ameriški sportni prireditelji potrebujejo sportne zvezdnike iz Evrope samo zato, da bi si z njihovomoščjo napolnili žepe s kupi dolarjev, potem pa jih po nekaj tednih ali mesecih telesno onemogel in duševno potrt spet poslali nazaj v Evropo. Danes bi bilo treba takim poskusom posvetiti še vse večjo pozornost kakor v prejšnjih časih.

ČISTO NA KRATKO

Finale

Kulturni pregled

Neznano delo Ivana Groharja

Pri A. Kosu v pasaji nebotičnika je razstavljen portret v olju, ki je nesporno delo Ivana Groharja. Nastal je v času okrog l. 1900 in predstavlja bradatega moža z naočniki, po vsej verjetnosti pisatelja Jakoba Aleševca. Delo ni le sveže ohranjeno, marveč je tudi prav odlični primer Groharjeve portretne umetnosti, ki je naši javnosti manj znana, a ne zaostaja prav nič za drugimi njegovimi deli.

Oljvno zeleni in rumenkasti toni, izredna mehka senc in živahna duševna karakteristika govore v prvi vrsti za eno najboljših mojstrovih del. S tehnične strani je v načinu polaganja barve, kjer že ni več zgodnje gladkobe niti še kasnejše lopatice, označen problem, ki bo doprinesel k agnosciranju Groharjevih del nova zanimiva izločitev in ki bo še vidneje osvetlila skupne težnje naših impresionističnih mojstrov v času, ko je nastala ta Groharjeva umetnina.

Eden najbolj napetih romanov

V zvezi z napovedanim izidom romana švicarskega pisatelja Johna Knittla »El hakim« ugotovimo zanimivo sodbo kompetentnega nemškega kritika v »Deutsche Allgemeine Zeitung« takoj ob izidu izvirnika l. 1936.

»Je to roman iz sodobnega Egipta — pač prvi te vrste, — ki ga ni pisal samo izobren pripovednik, marveč stoji za njim tudi temeljit poznavalec razmer ter pomembnih človek in karakter. V delu so mnoga mesta, ki se odlikujejo po sili izraza in mišljenja, in taka mesta so nekake mirne točke nad nenavadno napetim, z dogajanjem vprav nasičenim tokom pripovedovanja. Knittel daje besedo egiptovskemu zdravniku, da se izpoveduje o svojem življenju, in njegova izpoved nas vodi skozi usode, ki so polne južnih barv in kontrastov. Razvijajo se podobe življenja od zgodnje mladosti bodočega kirurga preko na pol heroičnega, na pol mučeniškega življenja tja do konca, ko se vse zjasni v odpuščenju in smrti. Ta pot človeškega življenja je hkrati pot po sodobnem Egiptu, mimo njegovih duševnih, socialnih in političnih težav, s pogledom na njegovo prastaro zgodovinsko preteklost ter s hrepenenjem in nadejmi v bodočnost. Tu ni nobenega plitvega idealiziranja ali publega epičnega hrupa, tudi ne samovšečne psihologije. »El hakim« je knjiga za ljudi, ki se hočejo s čitanjem kaj naučiti, obenem pa je eden najbolj uspešnih romanov, ki bo našel čitatelje v vseh slojih.«

Ta napoved nemškega ocenjevalca se je uresničila. Knittelov »El hakim« se je zmagovito pridružil obema pisateljema romanoma, ki sta dosegla mednarodni sloves: »Via Mala« in »Therese Etienne«. Z njima vred tvori trojico del, ki so določila Johnu Knittlu enega najpomembnejših mest v današnji švicarsko-nemški literaturi. Pol milijonov izvodov izvirne izdaje in številni prevodi v tuje jezike pričajo, da si je ta roman, ki je prav tako napet kakor poučen resen prav tako kakor zabaven, pridobil čitatelje v vseh slojih in postal s svojo visoko etično idejo ena izmed knjig, ki vzpodbujajo k novemu, lepšemu in čistejšemu življenju. — Roman izide sredi meseca novembra v izdaji »Dobre knjige«.

Maupassantov tragični konec

Mesecnik »Le Mois Suisse« je priobčil v najnovejšem zvezku nadaljevanje in konec v tej kulturni kroniki že omenjenega dokumentarnega prispevka o evropsko-znanem pripovedniku Guyu de Maupassantu, mojstru sodobne novele. Sestavek, ki je iz peresa Pierra Borela, prinaša novo gradivo k biografiji tega v domovini in drugod zopet mnogo cenjenega francoskega pisatelja iz druge polovice 19. stoletja. Gradivo je, kakor smo že zabeležili, posneto iz neobjavljene korespondence Maupassanta z njegovimi založniki ter kaže, kako zelo je bil v tem pisatelju razvit poslovni čut. Čitač pisma, ki se v njih oglašajo pogostje tožba o neznošnih bolečinah v glavi (Maupassant je umrl za paralizo v blaznici), začnemo verovati, da je ta izredno nadarjeni in delavni pisatelj že tedaj stlil katastrofalni konec in je hotel čim bolj izkoristiti tisto malo življenja, kar mu je še ostalo. Oddat toliko njegova skrb za denar, ki mu je omogočil potovanje z lastno jahto po Sredozemlju, in življenje v vsem udobju na francoskem jugu. Maupassantovi honorarji so narasli v pravo bogastvo. Izprva je zaslužil 30.000 fr. na leto, pozneje se mu je zaslužek podvojil in naposled je dosegel literarne dohodke 90.000 frankov na leto kar bi danes ustrezalo prejemkom v znesku poldrug milijon frankov! Listi so mu plačevali za kratek članek z njegovim podpisom do 500 frankov, kar pomeni danes 6000 frankov, in za roman 1 frank ali po današnji vrednosti 12 frankov za vrstico. Pri tem so se pulli za

njegovo sodelovanje, in če bi ne nastopala vedno težja usodna bolezen, bi mogel Maupassant zaslužiti še mnogo več.

Toda bolezen je vrtila čedalje bolj v njegovo notranjost. Pisec navaja še neobjavljeno pričevanje slikarja Fourniera iz l. 1891. Ta je nekega dne srečal pisatelja tako oslabljenega, da ga je le trudoma spoznal. Maupassant mu je pripovedoval o svoji bolezni. »Trpim za vedno bolj strašnimi migrenami. Nič mi jih ne more olajšati: ne eter, ne morfij, ne kokain, le antipirin me nekoliko pomirja. Samo da mi menda zaradi tega strupa nastajajo v spominu vedno večje luknje. Včasmi mi zmanjka najbolj preproste besede. Če potrebujem besedo ženska, besedo nebo ali besedo hiša, izginejo na mah v mojih možganih. Tako je z menoj. Zdaj sem pri koncu.«

Uboji pisatelj stoji na višku svoje slave in bogastva, si je začel domišljati, da se mu v možganih in v vsem telesu nabira ogromno sol. Umetnik, ki je tako bistro opazoval usodo ljudi in jim gledal v dušo, je v mukah bolezni izgubljal sihierno razodetost o sebi. Dva dni pred tem, ko je docela zblaznel, je pisal prijatelju dr. Cazalisu: »Izgubljen sem do kraja. Že umiram. Imam omejene možnosti, kar prihaja od tega, da sem si s slano vodo umival nosnice. Sol je prodrla v možgane in se tam nakopičila; vso noč mi moji ubogi možgani curkajo skozi nos in usta v podobni lepljive testu. To pomeni, da je smrt tik pred menoj in da postajam blazen.«

V temi, ki je zagrnila njegovega duha, se je kdaj pa kdaj zabliiskal kakšen jasen trenutek. Tedaj je mislil samo na svoje delo. Nekaj dni pred smrtjo je rekel prijatelju Cahenu: »Ali mi niste pravili, da je vaša žena ljubila Mont-Orléa? (Maupassantov roman). To me sila veseli.« Izmed vseh stvari na svetu je ta tankočutni uživač življenja in mojster v ustvarjanju njegovih podob imel najrajši svoje delo. Poslednje jasne misli, ki so sprelete njegove bolezni možgane malo pred smrtjo, so bile spomin na to, kar je ustvaril z duhom in peresom ter zapustil svetu kot nesmrtno pričevanje o sebi.

ZAPISKI

Razstava četvorice umetnikov v Jakopičevem paviljonu. V nedeljo 8. t. m. ob 11. uri bo v Jakopičevem paviljonu odprta razstava del štirih naših znanih umetnikov: Zdenka Kalina, Staneta Kregarja, Nikolaja Omerze in Karla Putriha. Razstavljenih bo okrog 80 doslej še nerazstavljenih del. Vsak umetnik bo razstavil zbirko del, ki so nastala v zadnjem letu. Opozorjamo še sedaj na to pomembno razstavo. Posebna vabila se ne razpošiljajo.

Druga razstava hrvatskih umetnikov v NDH. Na vzpodbudo službenih krogov bo priredila »Galerija umjetnosti« v Zagrebu »Drugo razstavo hrvatskih umetnikov v Nezavisni Državi Hrvatski«, in sicer v času od 8. novembra do 6. decembra. Vsak umetnik bo zastopal s tremi deli. Razstava naj pokaže razvojne smeri in razmah hrvatske umetnosti v novih razmerah.

Izdajanje evropskih klasikov v Zagrebu. Službeni Hrvatski izdavaški bibliografski zavod je ustanovil zbirko »Svjetski klasiki«. V nji sta izšla doslej hrvatska prevoda Goethejeve »Ifigenije« in Cervantesovega »Don Quijota«, zadnje dni pa Racinova drama »Fedra« v prevodu pesnika Tomislava Prpića. Uvod tej izdaji Racina je spisal znani esejist dr. Drago Cepulčić.

Zanimanje za Dostojevskega. »Mer« diano di Roma« z dne 26. oktobra t. l. je ugotovil v svoji kroniki, da je nastal pravi trenutek za Dostojevskega in da izhajajo druga za drugo nove italijanske izdaje njegovih del. Ena najnovejših izdaj, rom. »Večni soprog« (L'eterno marito), je vzbudila posebno pozornost kronista rimskega literarnega tednika, ki pše, da je v tem delu najbolj dan občuten izraz duševnega stanja, ki je dobilo tudi klasični izraz, spominjajoč na Ibsena in na nordijske literarne smeri.

Življenjepis Giacoma Puccinija. Prijatelj in ožji poznavalec skladatelja popularne »Madame Butterfly« Giuseppe Adami je izdal pri Rizzoliju življenjepisno delo o Pucciniju, prvo kompletno biografijo tega skladatelja. Kritiki opozarjajo, da je v Adamijevem delu mnogo anekdotičnega gradiva, tako da v marsičem spominja na D'Annunziov življenjepis iz peresa njegovega osebnega tajnika Toma Antoninija.

Italijanski roman Egipta. Pisateljica Anna Messina je izdala pri Mondadoriju roman »Il filtro magico«, čigar dejanje se odigrava v bujni svetlobi in barvitem okoliščini Egipta.

Naročite se na romane Dobre knjige!

Ali lahko gnojimo tudi s šoto?

Nasveti strokovnjakov Barjanom, ki jim bo primanjkovalo gnoj

Vprašanje primerne gnojenja je neposredno zvezano s prehrano prebivalstva. Obdelovanje zemlje pri nas si ne moremo misliti brez gnojenja, ker je treba zemlji stalno dodajati hranilne snovi. Zato smo zadnje tedne načeli to vprašanje, da bi opozorili pridelovalce v mestu, kako bi si naj pomagali. Predvsem smo jim priporočali, naj bi si pripravljali čim več komposta. Ob tej priliki pa naj opozorimo na članek v zadnji številki »Kmetovalca« o šoti kot gnojilu. Zanimal bo nedvomno številne ljubljanske pridelovalce.

Tudi Barjanom primanjkuje gnoj. Zemlja na Barju ne rodi vsa enako. Ni več povsod šotne zemlje in rodovitna prstena (humus) plast je marsikje že zelo tanka. Trdica, kakor imenujejo težko ilovnato zemljo na Barju, pa potrebuje še posebno mnogo humoznega gnojila. To zemljo je namreč treba tudi zrahljati, ne le ji dovajati hranilne snovi, to se pravi ustvariti čim ugodnejše pogoje za delovanje koristnih bakterij, ki potrebujejo za svoje življenje sprstene (humus).

Tudi šotna zemlja, o čemur več ali manj razpadla šota ni najprimernejša za obdelovanje. V šoti bakterije ne uspevajo, ker je kisla. Nekateri zato mislijo, da je treba šoto razkisliti in da bo potem dobro gnojilo; uporabljajo jo za kompost in jo dobro premešajo z apnom. Mislijo, da takšen kompost lahko čez 6 do 12 mesecev dobro nadomesti hlevski gnoj. Drugi pa, ki hočejo pridobiti čim boljši gnoj, primešajo kompostu še kakšno forsorno gnojilo, n. pr. kostno moko ali superfosfat, a pametnejši tudi kalijevo sol ali kakšno dušično gnojilo. Ali je to priporočljivo?

Pripravljanje takšnega komposta je navadno le tratenje. Šota, čeprav jo razkisiš,

mo z apnom in četudi smo kompost večkrat premešali, vendar ne napravi kot gnojilo zemlje bolj rahle. Pri kompostiranju dosežemo samo uničenje kisline, ne ustvarimo pa primernih pogojev za razvoj koristnih bakterij, ki jih ni bilo v šoti in ne v apnu. Dodajanje umetnih gnojil je bilo brez pomena. Če kompost ni bil dobro pokrit, je deževje izpralo iz njega kalij in dušik. Ohranjena je ostala le fosforna kislina, toda v obliki, v kakršni jo rastline težko sprejemajo.

Priporočljivo pa je, da delamo kompost iz šote, če jo premešamo s snovmi, ki vsebujejo številne bakterije. Šele, ko se bo v kompostu bakterije zelo razmnožile, bo kompost postal enakovreden hlevskemu gnoju.

Kako moramo torej pripravljati gnoj iz šote? Najbolj priporočljivo je, da s šoto nastavimo živalim pod noge ali še bolje v jarek za odtok gnojnice. Sicer pa šoto lahko prepojimo z gnojnico tudi drugače, ne da bi jo bilo treba uporabljati za nastilj. Šele z gnojnico napojena šota je primerna za kompostiranje. Priporočljivo je, da šoto tudi premešamo s hlevskim gnojem; tako bomo pridobili več sorazmerno precej dobrega gnojila. Prav tako je umestno, da šoto nasujemo v greznico; z gnojnico prepojeno šoto potem premešamo s

hlevskim gnojem. Gnoj, ki ga pridobimo tako v greznici, je pogosto celo boljši od hlevskega gnojila. Šota kot gnojilo torej prihaja vsekakor v poštev, a moramo pravilno ravnanje z njo. Dalje si lahko pripravljamo gnoj iz šote, da jo nasujemo v gnojnično jamo. Toda ta gnoj mora zoreti vsaj nekaj mesecev na gnojišču. Priporočljivo način pridobivanja gnojila iz šote je, da jo nalagamo na gnojišče v plasteh ter jo pomešamo s hlevskim gnojem. Šota kot gnojilo se je nekoliko tudi obnesla, ko so jo natresli zdrobljeno na njive, posajene s krompirjem in posejane s pesom. Toda v tem primeru šota ne bo v pravem pomenu besede gnojilo; preprečevala bo le, da se na zemlji ne bo strdila tako močna skorja in tako bo zrak imel lažji pristop. Kot gnojilo bo prišla šota v poštev šele, ko jo bomo pri okopavanju podkopali. Toda pri tej uporabi šote moramo biti tudi previdni. Ne smemo uporabiti sveže nakopane šote, ker je še kisla in bi kot gnojilo krompirju ali pesi celo bolj škodovala kakor koristila. Končno šoto lahko uporabimo kot gnojilo tudi, če jo pravilno kompostiramo. Kompost mora vsebovati del apna na 20 delov šote, a primešati mu moramo vsekakor hlevskega gnojila. Čim več gnojila bomo primešali, tem bolje. Vedeti pa moramo, da ta kompost ne učinkuje na njivah; z uspehom ga lahko uporabimo le na travnikih in pašnikih. Če pa kompostu primešamo še umetna gnojila, smemo to storiti šele tik pred uporabo. Primešati jih pa sploh ni treba, ker jih lahko potrosimo neposredno na zemljo.

Ogromna večina oglaševalcev se obrača na „JUTROV“ oglasni oddelek

PREVODI IN VLOGE v italijanski PISARNA L. VOLČIČ Knafjeva 13

Slovaška za povzdigo kmetijstva

Slovaška vlada pripravlja razne ukrepe za povzdigo kmetijstva. Več ukrepov je bilo že storjenih in posledice so se že pokazale. Za najnujnejša dela na tem polju je bilo določenih prvotno 100 milijonov kron. Kmalu se je pa pokazalo, da s tem denarjem ne bo mogoče izpolniti vseh nalog. V prihodnjih letih se bo porabilo za povzdigo kmetijstva približno ena milijarda. Program določa v prvi vrsti povečanje in zagotovitev nove letine. Sporedno s tem gre akcija za nakup poljedelskih strojev, za kar se bo porabilo 250 milijonov kron.

Velika pozornost se je posvečala doslej tudi vprašanju semen. Samo za zboljšanje semenskega žita za letošnje jesensko setev se je porabilo okrog 21 milijonov kron. Preskrbeti je bilo treba okrog 2000 vagonov dobre semenske pšenice in rži. Nemčija je dala Slovaški na razpolago 200 vagonov rži v zamenjavo za pšeno. Tudi vprašanje umetnih gnojil stopa vedno bolj v ospredje. Za semenski krompir je dala vlada na razpolago 5 milijonov kron. Da se izboljša položaj v pogledu živalske krme, je pokrenila vlada preko kmetijskega ministrstva posebno akcijo, za katero se je porabilo doslej 9 milijonov kron. Pripravlja se tudi zgraditev novih silosov. Polovica v ta namen določenih 4 milijonov je že porabljena. Za umetna gnojila je določenih 7 milijonov kron. Slovaška je že naročila v Nemčiji mnogo poljedelskih strojev. Za vsake 500 oraloj polja bo ustanovljena ena stanica, na kateri se bodo dobivali poljedelski stroji na trgovski podlagi. Tudi to akcijo bo podprla država s krediti.

Izredna kakovost italijanske sladkorne pese

Letošnja sladkorna pesa v Italiji se odlikuje po zelo veliki množini sladkorja. Povprečno je imela italijanska sladkorna pesa leta 1937 sladkorja 14,07 odstotka, lani pa 16,26, dočim ga ima letos 17,09. Letošnji pridelek sladkorne pese se bo porabil do 30 odstotkov za sipo, 70 odstotkov pa za kocke. Melasa, ki ostane pri predelavi sladkorne pese letošnjega pridelka, kakor tudi tista, ki bo julija 1943 v skladiščih sladkornih tovarn in destilacij, je določena za proizvodnjo živalske krme, alkohola, glicerina, mlečne kisline, mušjega kleja, lakov in drugih proizvodov. Vse zaloge alkohola in melase bodo razdeljene strogo po načrtu.

SGARAVATTI SEMENTI S. A. PADOVA

Sementi di Ortaggi — Foraggi ecc. Sementa za zelenjavo — krmlila itd. Chiedere offerte — Zahtevajte ponudbe

P. G. Wodehouse:

PODJETNI SAM

Humorističen roman

To mu je bilo znamenje, da je zadržal korak. Tudi izlozba restorana z ostrigami je bila nedavno prej zbudila v njem nujno željo, da bi založil dober grizljaj, čeprav se je bil pred nekaj urami do siteda najedel. Obstal je torej pred to beznico in se zagledal vanjo kakor sestradan volk.

Ko je stopil čez prag, ni našel mnogo gostov. Samo trije so si privezovali duše: možak v nekakšni uniformi, ki je utegnil biti cestni pometlač, in še dva druga individuija, po vnanjosti sodeč, brezdelna mlada gospoda. Vsi trije so leno sedeli pred točilnico in požirali kuhana jajca.

Sam jih je očitačje pogledal. Po njegovem občutku je šlo za kričeč primer tistega sebičnega epikurejstva, ki kot strahoten raz razjeda države. In ko je mož v uniformi pospravil svoja jajca ter si naročil nov obrok in kos črnega kruha, se je Samu zadelo, da prisostvuje orgiji, kakršne so napovedovale propad Babilona. Z očmi iskričimi se od želje, da je stopil še korak bliže in je tako slišal razgovor požeruhov.

Kakor pogostokrat gostje majhnih kavarn, so tudi ti besedovali o kraljevski rodbini, in nekaj časa je bilo podoba, da vlada med njimi najlepše soglasje. Mahoma pa je možak v uniformi izrekel čudno trditve, da je videl vojvoda Yorškega z majhnimi ščet-

kastimi brki, in nezaposlena gospodiča sta se takoj združila v krepko opozicijo.

»Ni mogoče, da bi ga bili videli s ščetkastimi brki,« je rekel eden izmed njiju.

»Seveda ni mogoče,« je pritegnil drugi. »S ščetkastimi brki, kje pa!«

»Odkod ste vzeli to bedasto misel o ščetkastih brkih?« je posmehljivo vprašal prvi gospodič.

»Da, majhne ščetkaste brke je imel,« je možko vztrajal uniformiranec.

»Brke, pristrizene na ščetko?«

»Da. Brke pristrizene na ščetko.«

»Brke na ščetko ste rekli?«

»Seveda! Brke na ščetko.«

»Nu,« je z obrazom čudaškega izpraševalca, ki mu je naposled uspelo zvabiti dijaka v past, zaklical vodja opozicije, »pokažem vam, v čem je vaša zmotna. Vojvoda Yorški si ni mogel pristrizeti brk na ščetko, iz preprostega razloga, ker jih še nikoli ni nosil.«

Sam je menil, da mu more biti le v korist, če v tem napetem trenutku zaigra diplomata. Čeprav ni bil tako srečen, da bi vojvoda Yorškega osebnopoznal, je vendar sklenil podpreti moža v uniformi. Prikiputi se temu skromnemu državljani je bilo po njegovem mnenju edino pot, da doseže svoj cilj. Če ga pripravi v blago in optimistično razpoloženje, si gotovo ne bo mogel kaj, da ga ne bi s skodelico kave in kuhanim jajcem poplačal za nepričakovano pomoč. Tako misleč se je približal acetilenski leščerbi in odločno izpregovoril.

»Ta gospod ima prav. Vojvoda Yorški nosi kratke, ščetkasto pristrizene brke.«

Njegove besede so kakor bomba udarile prerekačji se trojici na ušesa, učinkovale pa so takisto, kakor bi učinikovalo mnenje nepovabljenega novineca, ki bi se predzno oglašil v zboru škofov ali generalov. Najprej je nastal zlovesten molk; nato je mož v uniformi srdito povzdignil glas.

»Kdo vas je naučil vtikati svoj nemarni kljun v tuje razgovore?«

Shakespeare, ki je marsikaj vedel o nevhvalečnosti ljudi, bi bil najbrže tudi to novo izkušnjo s svojim običajnim ravnodušjem sprejel in pogoltnil. Sam pa je kar odrevenel. Da mu brezdelna gospodiča ne bosta hvaležna, je bilo pričakovati; a da ga je tako zavrnil uniformiranec, ki mu je bil razločno pokazal sočutje in zaveznitvo — ne, to je presegalo vse meje. Grda ironija usode se mu je zdela, da ga nočoj odbija vse, kar nosi uniformo.

»Povejte,« se je oglašil vodja opozicije, »kdo vas je učil nadlegovati druge ljudi?«

»In vtikati nos v to, kar vam ni nič mar?« se je pridružil mož v uniformi.

Vsa trojka ga je z očitno nenaklonjenostjo ogledovala. Lastnik beznice, molčečen kosmatinec, ni črnil besedice in se je zadovoljil s tem, da je Sama kar moči prezirljivo ošinil z očmi.

»Rekel sem le...« je Sam začel.

»A kdo vas je kaj vprašal?« ga je nahnulil mož v uniformi.

Položaj ni obetal nič dobrega, a prav tedaj se je s ceste začulo značilno hrenenje zavirajočega voza in pred vrati beznice je obstal taksi. Vrata so se odprla in v kavarno je stopil... kdo neki? Nihče

drug kakor gospod Willoughby Braddock, čil in zdrav, v svoji lastni osebi.

»Prinesite kozarec kave,« je ukazal, kakor bi se obračal do vesoljnega sveta.

VI

Prijatelj v stiski

Če bi rekli, da je Sam Shatter ob prijateljevem nepričakovanem pojavljanju znova oživel, bi povedali vse premalo. V takih okoliščinah je težko najti pravo besedo. Lahko si pa mislite, da mu je bilo pri duši nekako tako, kakor v kinematografskem »superfilmu« maloštevilni posadki, oblegani od divjih rdečekožcev, kadar se zablešči na platnu težko pričakovani napis: »Pogum! Mornarji Združenih držav prihajajo na pomoč!«

A hkratu z vročo hvaležnostjo je prešinila Sama druga misel: za nič ne dati, da bi se debela riba še enkrat izmuznila iz mreže!

»Ohej, slišite!« je vzklilnil gospod Braddock, čuteč kako ga je neznan roka zgrabila za ovratnik.

»Vse v redu, Bradder, stara sablja,« je Sam zagruvil, »jaz sem, s kožo in kostmi.«

»Kdo?«

»Jaz...«

»In kdo ste vi?«

»Sam Shatter.«

»Sam Shatter?«

»Sam Shatter, ki je bil nekaj časa moj sošolec?«

»Nihče drug.«

»Torej ti si Sam Shatter.«

»Jaz.«